

LBRIS

We know
books

Sfântul Ignatie Briancianinov

CĂILE LUI DUMNEZEU
ȘI CĂILE LUMII

Traducere din limba rusă: diac. Denis Chiriac

EDITURA EGUMENITA
2023

Cuvânt înainte	5
Nimic nu este întâmplător	7
Căile lui Dumnezeu	11
Căile lumii și pronia dumnezeiască	16
Tainele lui Dumnezeu	20
Cine este omul	24
Limitele ființei	28
Sensul existenței	31
În valea plângerii	36
Lucrarea Mântuitorului	41
Cum ne mântuim	45
Judecăți nepătrunse	49
Călătorul Hristos	51
Plăcerile trupești și preocupările vieții	61
Gândurile unui pustnic	64
Cum să citim Evanghelia	67
Desăvârșirea creștină	69
Creșterea duhovnicească	75
Cercetarea Domnului	77
Adevărata iubire de aproapele	85
Despre paza inimii	92
Vederea neîncetată a propriului păcat	94
Lucrarea adevăraților nevoitori	95
Iadul sau raiul sunt în inima noastră	96
Doctrie duhovnicească	97
Adevărata și falsă smerită cugetare	98
Ucenicia la Hristos	99
„Sufletul” rugăciunii	107
Mesteșugul rugăciunii	114
Adevărate și false semne și minuni	119
Duhul rugăciunii de începător	121
Recunoașterea propriului păcat	132
Adevărata vrednicie	139
Drumul lui Hristos	142
Cu gândul la Dumnezeu	147
Semnificația necazurilor	163
Folosul ispitelor	168
Pe calea poruncilor	170
Cei chemați și cei aleși	175
Crucea vieții	180
Urmându-L pe Domnul	184
Roade duhovnicești	207
Apostazia și antihrist	213
Păstorul creștin și artistul creștin	228
Un glas din veșnicie	236

Traducere după originalul

Святитель Игнатий Брянчанинов, Судьбы Божии, Санкт
Петербург, 1867.

© Editura Egumenița pentru prezenta ediție

Corector: Oana Raluca Pleșa

ISBN 978-606-550-496-7

Cuvânt înainte

Alături de suflete îndurerate, neliniștite, căutătoare, cu stări de spirit oscilante, realitatea vieții ne oferă imagini și mai grave, caracterizând starea duhovnicească a vieții moderne ca un cult al carnalității și al instinctelor – în contrapondere avem cultura ascezei ortodoxe. În triumful acestui cult lumesc, viața umană este privită aproape exclusiv în termeni de temporalitate, centrul intereselor fiind transferat, în cea mai mare parte, spre viața exterioară. Ca urmare a acestui fapt, se produce un declin al vieții interioare, duhovnicești, cu predominarea inevitabilă a intereselor vremelnice asupra celor veșnice.

Totuși, în ceea ce privește chestiunile legate de mântuire, există cel puțin indiferență, după cum observă autorul acestei cărți. Or, chiar și în adâncurile sufletelor cu inima caldă, de multe ori arde o scânteie de râvnă mântuitoare, așezată de Creator în firea umană. Așadar, nu trebuie să pierdem speranța că, în contemplarea cuvântului viu de viață creștină activă și în asimilarea lucrării duhovnicești armonioase a Sfântului Ierarh Ignatie, acești indiferenți și căldicei, aparent morți pentru viața spirituală, vor fi înflăcărați de iubirea de Dumnezeu, de iubirea binelui, de foamea mântuirii și, în acest fel, vor porni pe calea reînnoirii și renașterii duhovnicești.

Oferindu-i cititorului traducerea lucrării de față a Sfântului Ignatie, am dori să notăm că cea mai puternică

motivație o reprezintă dorința de a clarifica fundamentele mântuirii, elementele esențiale ale vieții în Hristos și ale renașterii duhovnicești în gândirea ascetului rus. Pe de altă parte, personalitatea lui Sfântului apare, la o privire mai atentă, atât de atrăgătoare, sănătoasă și sublimă! Condiția vieții sale este atât de excepțională și urmărim o corelație atât de strânsă, o armonie atât de remarcabilă între cuvintele și faptele sale, încât imaginea călugărului-proroc, în afară de semnificația sa specială în istoria monahismului ortodox rus, are un sens pan-creștin de exemplu viu, în care pentru om viața este doar Hristos, iar moartea un câștig.

Pe calea vieții, nu numai cei îndepărtați de turma lui Hristos cad și slăbesc din cauza libertății proprii, ei și oamenii credinței. Fiind deseori reprimați de formalismul atât de comun în viața religioasă și ispitiți de slăbiciunea vieții spirituale a altora, devin incapabili să facă față dificultăților vieții în Hristos și îndepărtați de viața autentică a Duhului. Toți cei care caută un sprijin de nădejde în luptele vieții vor afla în paginile acestei cărți un răspuns precis la probleme din viața lor și un exemplu viu, cules din experiența personală a Sfântului Ignatie Briancianinov.

Traducătorul

Nimic nu este întâmplător

Nu există nimic întâmplător! Dumnezeu conduce lumea, iar tot ceea ce se întâmplă în cer și sub cer se face potrivit proniei unui Domn înțelept și atotputernic, de nepătruns în înțelepciunea și omnipotența Sa, dar și în iubirea Sa. Dumnezeu conduce lumea; creaturile Sale raționale să I se supună, iar slujitorii Săi să Îl admire cu evlavie și să laude cu uimire și frică pronia Sa, care le depășește înțelegerea.

Dumnezeu conduce lumea! Păcătoșii orbi nu văd această realitate. Ei au adoptat o atitudine străină de orice rațiune: absența corectitudinii, prostia, punctul de vedere întunecat și pervertit, de care nici nu sunt conștienți. De aceea, atribuie conducerii lui Dumnezeu o lipsă de corectitudine și de sens. Mai mult, hulesc pronia lui Dumnezeu, iar faptele înțelepciunii Sale ei le numesc nebunie.

Acesta este Domnul Dumnezeuul nostru, în tot pământul judecățile Lui (Psalmul 104, 7), propovăduiește Profetul și Regele David. Judecățile Domnului sunt adevărate, toate îndreptățite (Psalmul 18, 10). Nu este nimic nedrept în ele! Nici nu există nimic lipsit de sens! Toate sunt justificate prin sensurile lor veșnice, prin roadele lor duhovnicești și prin desăvârșirea Sursei lor omnipotente.

Laudă, Ierusalime, pe Domnul, laudă pe Dumnezeuul tău, Sioane, că a întărit stâlpii porților tale, a binecuvântat pe fiii tăi, în tine (Psalmul 147, 1-2). De aceea Biserica Ortodoxă caută să-L slăvească pe Dumnezeu cu rugăciuni de

mulțumire; numai adevărații fii ai ei, conștiincioși de tezaurul ei – moștenirea ei dogmatică și morală – sunt în măsură să moștenească fericirea veșnică.

Cel ce vestește cuvântul Său lui Iacob, îndreptările și judecățile Sale lui Israel (Psalmul 147, 8). Dumnezeu revelează învățătura mântuirii tuturor membrilor Bisericii Ortodoxe. Or, taina adevărului evanghelic și a căilor Sale se descoperă, în măsura în care poate fi pricepută, numai celor aleși, care au virtutea de a vedea cu mintea curată pe Dumnezeu în pronia și guvernarea Sa. N-a făcut așa oricărui neam și judecățile Sale nu le-a arătat lor (Psalmul 147, 9).

Vederea judecăților lui Dumnezeu este o vedere duhovnicească. La timpul potrivit, prin harul divin, mintea creștinului care înaintează pe calea cea bună este condusă la această înțelegere. La vederea duhovnicească a minții se adaugă un sentiment sfânt în inimă, cu care aceasta se amestecă, ca o băutură dulce și parfumată, care revarsă în suflet atât hrană, cât și curaj și bucurie duhovnicească.

Mă uit la căile Tale, Doamne, Dumnezeul meu: *Judecățile Tale adânc mare (Psalmul 35, 6)*. Profunzimile lor nu pot fi văzute nici de mintea omului, nici de cea a îngerilor, precum ochiul nostru fizic nu poate vedea bolțile cerului ascunse în spatele albastrului său limpede și nemărginit. Împlinirea corectă și precisă a voinței lui Dumnezeu nu este posibilă fără cunoașterea judecăților Lui. Ce sunt poruncile lui Dumnezeu? Voința Lui, declarată pentru a-i îndruma pe oameni în faptele lor, care depind de propria lor voință liberă. Care sunt căile lui Dumnezeu? Acestea sunt acte sau

intervenții ale voinței lui Dumnezeu, asupra cărora arbitrarul omului nu are nicio influență.

Evident, pentru ca omul să împlinească pe deplin voia lui Dumnezeu, este nevoie să aibă o atitudine sănătoasă, atât față de poruncile lui Dumnezeu, cât și față de căile Lui. Nerespectarea poruncilor lui Dumnezeu se unește în mod necesar cu respingerea guvernării Lui asupra lumii și a planului Său privind această lume. Neascultarea poruncilor lui Dumnezeu rezultă din această răzvrătire ca o consecință firească.

Pe Conducătorul universului, Cauza Primară a tot ceea ce se întâmplă în societatea umană și fiecărui om în parte, păcătosul rău intenționat îl definește fie ca produs al minții omenești, fie ca întâmplarea oarbă și lipsită de sens. Acest păcătos, prin însuși modul său de gândire, prin însăși starea sa de spirit, adoptă o atitudine ostilă Domnului și Sfintei Sale Evanghelii. Calcă în picioare fără teamă toate poruncile lui Dumnezeu și își satisface fără rușine toate dorințele sale vicioase.

Pentru unul ca acesta nu există Dumnezeu în pronia lumii și nici în poruncile Sale. Cine l-a văzut pe Dumnezeu în conducerea lumii, cine se bucură de această guvernare, cine se veselește de căile lui Dumnezeu, nu poate decât să străpungă cu frica Lui trupul său (cf. Psalmul 118, 120). Mai mult chiar, să-și răstignească voința și căile păcatului pe Crucea poruncilor Evangheliei.

Pentru a-L vedea pe Dumnezeu în pronia Sa, avem nevoie de curăție în minte, inimă și trup. Pentru a atinge curăția aceasta, este necesar să trăim în conformitate cu poruncile Evangheliei. Din vederea judecă-

tilor lui Dumnezeu se naște din belșug mama acestei revelații sublime: viața evlavioasă.

Dumnezeu guvernează universul și, de asemenea, viața fiecărei ființe umane în toate detaliile sale. O astfel de purtare de grijă, care implică cele mai mici și aparent ne semnificative condiții ale existenței creaturilor, corespunde perfecțiunii infinite a atributelor lui Dumnezeu. Legea unei astfel de guvernări se citește în natură, în viața publică și privată a oamenilor, dar și în Sfânta Scriptură. *Au nu se vând două vrăbii pe un ban? Și nici una din ele nu va cădea pe pământ fără știrea Tatălui vostru. La voi însă, dragi și credincioși slujitori ai lui Dumnezeu, și perii capului, toți sunt numărați (Matei 10, 29-30).*

Eu cred în aceste cuvinte sfinte! Nu mă pot abține să nu le cred, deoarece ele înfățișează cu precizie desăvârșirea Dumnezeului meu. Doamne, toate Ți aparțin Ție! Viața și moartea mea sunt în fiecare ceas în mâinile Tale! În toate grijile mele, în toate împrejurările mele, m-ai ajutat să-Ți fiu pe plac; m-ai îndurat în căile mele samavolnice, păcătoase și nebunești.

Dreapta Ta mă îndreaptă neconținut pe calea Ta. Fără ajutorul acestei mâini drepte, cu mult timp în urmă m-aș fi rătăcit și aș fi pierit iremediabil. Tu, Care ești Singurul în măsură să judeci pe om, judecă-mă pe mine și hotărăște-mi soarta mea pentru totdeauna prin dreapta Ta judecată, dar și prin îndurarea Ta nespūsă. Eu sunt al Tău atât în afara ființei mele, cât și în ființa mea, și dincolo de limitele existenței sau călătoriei mele pământești.

Căile lui Dumnezeu

Căile lui Dumnezeu sunt tot ceea ce se întâmplă în univers. Tot ceea ce are loc se datorează judecății și hotărârii lui Dumnezeu. Nimic nu este sau nu poate fi realizat în mod ascuns și independent de Dumnezeu. Una se întâmplă după voia lui Dumnezeu, alta prin îngăduința Lui. Totuși, toate lucrurile sunt realizate prin rânduiala și hotărârea lui Dumnezeu. Din acest motiv, căile lui Dumnezeu sunt adesea numite în Scriptură „judecata lui Dumnezeu”. Judecata lui Dumnezeu este întotdeauna dreaptă: *Drept ești, Doamne, și drepte sunt judecățile Tale (Psalmul 118, 137).*

Prin voia lui Dumnezeu au fost create lumea văzută și cea nevăzută. Și omul a fost creat și răscumpărat tot prin voia Lui. Toate evenimentele, publice și personale, au fost și sunt împlinite prin bunătatea, omnipotența și înțelepciunea lui Dumnezeu. Prin îngăduința lui Dumnezeu și prin voința creaturilor, a apărut răul cu toate consecințele sale. Prin îngăduința lui Dumnezeu și prin propria voință, îngerii și omul au căzut și L-au respins pe Dumnezeu. Tot prin voia dumnezeiască, oamenii au fost răscumpărați de Dumnezeul întrupat.

Prin îngăduința lui Dumnezeu și prin voința rea a îngerilor și a oamenilor căzuți, pământul a fost corupt de crimele și răutatea lor. Prin voința și judecata lui Dumnezeu, universul va fi și este pedepsit prin diferite suferințe și dezastre. Prin voința și judecata lui

Dumnezeu, chinul veșnic în abisul de foc și întuneric al iadului se va abate asupra apostatilor, dușmani ai lui Dumnezeu, loc pentru care s-au pregătit singuri.

Apostolul a privit cu o minte curată, cu o minte luminată de razele Adevărului sfânt, a privit la înălțimea inaccesibilă a judecăților lui Dumnezeu. Cu o frică sfântă, la vederea acelor judecăți, a strigat: *O, adâncul bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu! Cât sunt de necercetate judecățile Lui și cât sunt de nepătrunse căile Lui! Căci cine a cunoscut gândul Domnului sau cine a fost sfetnicul Lui? (Romani 11, 33-34).*

Apostolul a exclamat aceasta în timp ce vorbea despre crima teribilă și respingerea benevolă a Răscumpărătorului de către evrei, respingere dureroasă care a culminat cu o atrocitate monstruoasă: uciderea Răscumpărătorului. Vorbind despre crima oamenilor, care depinde în mare măsură de voința lor liberă, apostolul se exprimă ca și cum crima ar fi fost comisă de Dumnezeu.

Dumnezeu i-a închis pe toți evreii în neascultare (cf. Romani 11, 32). Dumnezeu le-a dat duh de amorțire, ochi ca să nu vadă și urechi ca să nu audă până în ziua de azi (Romani 11, 8). Îngăduința lui Dumnezeu este tot o lucrare a lui Dumnezeu. Nelimitat în putere și autoritate, pare să Se limiteze pe Sine Însuși, fără să schimbe voința omului, fără să oprească faptele oamenilor care au intrat într-o rezistență încăpățânată, într-o opoziție feroce față de voința și lucrarea lui Dumnezeu.

Voința creaturilor, toate eforturile lor nu s-au putut opune dreptei atotputernice a Creatorului. Acest lucru nu era posibil, căci acestea sunt căile lui Dumnezeu.

Înțelegerea lor este limitată, deoarece depășește mintea unor creaturi raționale. Studiul a ceea ce nu poate fi înțeles este o muncă zadarnică, lipsită de sens. Cercetarea judecăților lui Dumnezeu este interzisă de Dumnezeu, fiind o inițiativă inspirată de o aroganță oarbă, de o vedere falsă asupra subiectului, care duce la o eroare inevitabilă, la hulă și la distrugerea sufletului.

Este necesar, urmând exemplul Apostolului, să vedem și să contemplăm căile lui Dumnezeu cu ochiul credinței, cu ochiul rațiunii duhovnicești. Și, fără a ne permite judecăți nefaste bazate pe principii omenești, să ne cufundăm cu evlavie în frică sfântă, în întunericul duhovnicesc în care, în lumina orbitoare, Dumnezeu Se ascunde de privirea minții atât a oamenilor, cât și a îngerilor (*Psalmul 17, 12*).

Răul nu are esență, spuneau Părinții, el vine din neglijarea virtuții și dispare prin râvna noastră spre virtute. Răul, fiind o lipsă de bunătate, nu se poate referi decât la creaturi inteligibile limitate, în care bunătatea este și ea limitată. Lipsa nu-și are locul în infinit; Dumnezeu este infinit și bunătatea Sa este nesfârșită. Prin firea sa, infinitul nu este diminuat de niciun tip de scădere numerică din el și nici nu este mărit de vreo adunare de acest fel.

Nici răul, nici binele creaturilor nu are sau nu poate avea vreo influență asupra lui Dumnezeu sau asupra lucrărilor Sale. Căile lui Dumnezeu se află pe o înălțime inaccesibilă și inviolabilă; ele se plasează pe o înălțime independentă de acțiunile demonilor și ale oamenilor. Lucrarea lui Dumnezeu rămâne cu caracterul și semnificația ei proprie, în ciuda oricărei inter-

ferențe umane și demonice, unite în aparență într-o singură linie cu acțiunea lui Dumnezeu.

Un exemplu izbitor al acestui paradox este reprezentat de marele eveniment: pătimirea și moartea Dumnezeu-Omului Hristos. Pe de o parte, Dumnezeu întrupat a fost dispus să Se supună acestei suferințe și morți, conform voinței Sale atotputernice. Pe de altă parte, marii preoți iudei, conduși de propria lor voință, L-au supus pe Dumnezeu întrupat la cea mai umilitoare batjocură, la cel mai aspru chin și la o moarte rușinoasă. În răutatea oamenilor, demonii au participat ca și căpetenii ale răutății (Ioan 13, 2-27).

Aici, actul lui Dumnezeu era unit, în exterior, într-un singur act cu fapta omului și a demonului. Dar, în esență, acestea două se deosebeau printr-o distincție atotcuprinzătoare: *Dar voi v-ați lepădat de Cel sfânt și drept și ați cerut să vă dăruiască un bărbat ucigaș. Iar pe Începătorul vieții L-ați omorât, pe Care însă Dumnezeu L-a înviat din morți și ai Cărui martori suntem noi. Și prin credința în numele Lui, pe acesta pe care îl vedeți și îl cunoașteți, l-a întărit numele lui Iisus și credința cea întru El i-a dat lui întregirea aceasta a trupului, înaintea voastră. Dar Dumnezeu a împlinit astfel cele ce vestise dinainte prin gura tuturor prorocilor, că Hristosul Său va pătimi (Faptele Apostolilor 3, 14-15, 18).*

Aceeași idee a fost exprimată de toți apostolii în rugăciunea pe care au rostit-o atunci când au auzit vestea despre persecuția care se anunțase împotriva Bisericii din Ierusalim. Ei au spus în rugăciunea lor: *Stăpâne, Dumnezeule, Tu, Care ai făcut cerul și pământul și marea și toate cele ce sunt în ele, Care prin Duhul Sfânt*

și prin gura părintelui nostru David, slujitorul Tău, ai zis: Pentru ce s-au întărâtat neamurile și popoarele au cugetat cele deșarte?

Ridicatu-s-au regii pământului și căpeteniile s-au adunat laolaltă împotriva Domnului și împotriva Unsului Lui, căci asupra Sfântului Tău Fiu Iisus, pe care Tu L-ai uns, s-au adunat laolaltă, cu adevărat, în cetatea aceasta, și Irod și Pontiu Pilat cu păgânii și cu popoarele lui Israel. Ca să facă toate câte mâna Ta și sfatul Tău mai dinainte au rânduit să fie (Faptele Apostolilor 4, 24-28).

Căile și lucrările lui Dumnezeu își urmează propriul lor drum. Proiectele umane și demonice își urmează, de asemenea, propriul lor traseu. Crimele și atrocitățile nu încetează să fie crime și atrocități în raport cu cei care le fac, chiar dacă cei care comit răul cu rea intenție devin doar niște instrumente ale voinței lui Dumnezeu. Aceasta din urmă este o consecință a înțelepciunii neînchipuite a lui Dumnezeu, a puterii nelimitate a lui Dumnezeu, datorită căreia creaturile, acționând conform voinței lor libere, sunt totodată și neîncetat în puterea Creatorului, fără să o înțeleagă, și împlinesc voința Lui, chiar fără să o cunoască.

Căile lui Dumnezeu sunt prezente și active în mijlocul evenimentelor umane și demonice, ca cel mai subtil duh în mijlocul materiei, independent de materie, nefiind constrâns de materie, acționând asupra materiei și nefiind supus acțiunii materiei. Căile lui Dumnezeu sunt intervenția atotputernică a Lui în soarta universului, Singurul Care umple universul și tot ceea ce este dincolo de univers, nefiind închis în univers.